

Problematische jeugdgroepen vereisen een meer sporenaanpak

VAN INFORMATIE

De aanpak van overlastgevende jongeren staat bij veel gemeenten hoog op de agenda. Maar om goed beleid te kunnen voeren, is het essentieel dat de gemeente zicht heeft op de daadwerkelijke problematiek. 2009 stond in het teken van verbetering van de informatie over de jeugdgroepen. Die slag is inmiddels gemaakt. Volgens *Saskia Dijkstra*, beleidsmedewerker bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), zijn alle ingrediënten voor een stevige aanpak nu aanwezig.

NAAR AANPAK

Illustratie: Hans Sprangers

door Saskia Dijkstra

De auteur is werkzaam bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Problematische jeugdgroepen vormen een belangrijke bron van ergernis voor burgers. Overlast van jongeren staat in veel gemeentelijke enquêtes over veiligheid bovenaan. Daarbij gaat het vooral om respectloos gedrag, overlast, belediging en intimidatie. Uit onderzoek blijkt dat 75 procent van de jeugdcriminaliteit wordt gepleegd in groepsverband of voort-

vloeit uit groepsdynamische processen. Aandacht voor problematische jeugdgroepen is dan ook van groot belang om overlast en criminaliteit tegen te gaan en om jongeren een perspectief te bieden.

GEMEENTELIJKE AANPAK

Gemeenten hebben de regierol bij de aanpak van jeugdgroepen. De reden hiervoor is dat elke problematische jeugdgroep een meersporenaanpak vereist en elke aanpak dient te worden gecoördineerd, onafhankelijk van de vraag welke ketenpartner de grootste rol heeft in de aanpak. Vanuit allerlei beleidsterreinen zijn er partners actief op het terrein van de aanpak van jeugdgroepen. Ze hebben ieder hun eigen kennis en ervaring op dit terrein. Het grote aantal partners en initiatieven brengt het risico van een versnipperde aanpak met zich mee. Om een versnipperde aanpak van veiligheid te voorkomen, moeten gemeenten de regie voeren over het lokale veiligheidsbeleid. Een aantal gemeenten geeft al invulling aan deze regierol, bijvoorbeeld door het realiseren van fysieke maatregelen zoals het creëren van een hangplek. In 2009 heeft het ministerie van BZK samen met het CCV regionale bijeenkomsten georganiseerd voor gemeenten, onder andere over de jeugdgroepen. Hieruit kwam naar voren dat een groot aantal gemeenten het lastig vindt om invulling te geven aan deze regierol.

Om als gemeente beleid te kunnen voeren ten aanzien van de jeugdgroepen, is het essentieel dat de gemeente zicht heeft op de daadwerkelijke problematiek. Dit betekent dat de jeugdgroepen goed in kaart dienen te worden gebracht. In 2009 heeft de politieorganisatie, in opdracht van de minister van BZK, de registratie van jeugdgroepen verbeterd. Concreet gaat het hierbij om verbetering van de zogenaamde shortlistmethodiek die is ontwikkeld door Bureau Beke. Dit traject is in 2009 uitgevoerd onder de naam *Masterplan Jeugdgroepen*, waarbij sprake was van een samenwerking tussen de politie en Bureau Beke. De shortlist is een op basis van wetenschappelijk onderzoek samengestelde vragenlijst waarmee politiefunctionarissen op systematische wijze periodiek de aard en omvang van problematische jeugdgroepen in hun wijk of verzorgingsgebied in beeld kunnen brengen. >>

De jeugdgroepen worden daarbij onderverdeeld in hinderlijke, overlastgevende, en criminele jeugdgroepen. Twee doelen stonden in 2009 centraal. Ten eerste was dat identieke registratie door alle politiekorpsen, waardoor uiteindelijk één landelijk beeld van de jeugdgroepen in Nederland beschikbaar komt. Het tweede doel was te zorgen voor kwalitatief betere informatie op lokaal niveau. Op basis hiervan wordt de lokale driehoek in staat gesteld beter te prioriteren. De gemeente kan zo haar eigen register sterk invullen en samen met de ketenpartners, per jeugdgroep, een plan van aanpak te maken.

LANDELIJK BEELD

Het verbeterproces heeft het afgelopen jaar plaatsgevonden en is nu afgerond. Het beeld ten aanzien van de problematische jeugdgroepen in Nederland is, dankzij de eenduidige registratie, scherper geworden. Dit heeft geresulteerd in het eerste landelijke beeld van de jeugdgroepen in Nederland, dat is opgenomen in de publicatie *Problematische Jeugdgroepen In Nederland. Omvang, aard en politieproces beschreven*. Wanneer naar de kale cijfers wordt gekeken dan is het beeld dat de politie in het najaar 2009 1760 jeugdgroepen kende: 1341 hinderlijke, 327 overlastgevende en 92 criminele jeugdgroepen. De lichtste categorie problematische jeugdgroepen – de hinderlijke – komt het meest voor in ons land (75%). Overlastgevende en criminele jeugdgroepen komen veel minder voor (respectievelijk 19 en 5%). Driekwart van de problematische jeugdgroepen blijkt dus hinderlijk gedrag te vertonen. Daarbij gaat het om rondhangen, luidruchtig zijn, het incidenteel plegen van vernielingen, lichte criminaliteit dan wel een schermutseling. Het betreft een autoriteitsgevoelige groep, die nog goed corrigeerbaar is. Naast deze gecategoriseerde groepen, zijn er vanzelfsprekend veel meer jeugdgroepen die op geen enkele wijze problematisch zijn. De kale cijfers zijn op verzoek van de minister van BZK verrijkt. Dit heeft geleid tot een analyse met de volgende aandachtspunten dan wel opvallende zaken als resultaat.

1. Straatbendes en jeugdbendes

In de samenleving wordt bij verwijzing naar problematische jeugdgroepen vaak klakkeloos de term

'bende' gebruikt. Dit is echter een ander begrip. Omdat bendevorming wel een ontwikkeling is die moet worden gevolgd, is hier nader onderzoek naar gedaan. Uit de uitgevoerde analyse blijkt dat een klein aantal problematische jeugdgroepen zich manifesteert als collectief met bepaalde kenmerken, binnen de grotere jeugdgroepen die worden gekarakteriseerd als hinderlijk dan wel overlastgevend. Op basis van de huidige shortlistmethodiek is het mogelijk hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen aanvullend te karakteriseren als straatbende en criminele jeugdgroepen als jeugdbende. Van de 1760 problematische jeugdgroepen zijn er landelijk gezien 27 te kwalificeren als straatbende en 10 als jeugdbende. Ook deze jeugdgroepen vereisen – en krijgen – een eigen aanpak.

2. Jeugdgroepen nader bekeken

De kale cijfers geven een algemeen beeld van de spreiding van de problematische jeugdgroepen in Nederland. Voor een verdere analyse zijn deze kale cijfers afgezet tegen het aantal jeugdigen dat woonachtig is in de regio. Daarnaast is het beeld verrijkt door het aantal problematische jeugdgroepen af te zetten tegen de mate van verstedelijking in de desbetreffende regio. Beide uitgevoerde analyses leveren een genuanceerder beeld op. Ten eerste blijkt dat de jeugdgroepenproblematiek niet alleen voorkomt in de grote steden. Hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen komen vooral voor in de regio Utrecht, maar bijvoorbeeld ook in Midden- en West-Brabant. In absolute zin heeft de regio Utrecht de meeste hinderlijke jeugdgroepen. Wanneer de aantallen worden afgezet tegen het aantal woonachtige jeugdigen in de diverse regio's, blijkt dat het aantal hinderlijke jeugdgroepen in de regio Utrecht niet opvallend groot is. Verder blijkt dat de mate van verstedelijking een significant effect heeft op het aantal problematische jeugdgroepen. Het aantal hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen is, absoluut gezien, het hoogst in sterk stedelijke gebieden en het laagst in de meer landelijke gemeenten. Het aantal criminele jeugdgroepen neemt toe naarmate de verstedelijking toeneemt. Dit effect is minder sterk bij de hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen.

VERBETERPROCES 2010

2009 stond in het teken van verbetering van de informatie. Alle ingrediënten zijn nu aanwezig voor een stevige aanpak. Die slag zal dit jaar worden gemaakt: van informatie naar aanpak. In sommige gemeenten betekent dit versterking van de reeds lopende aanpak en de ingeslagen weg, in andere gemeenten kan dit betekenen dat de ketenpartners nog vanaf de basis moeten beginnen.

Dankzij de verbetering van de lokale informatie is de driehoek nu in staat de prioriteiten beter te stellen

Met de politie zijn in het kader van de *Landelijke prioriteiten 2008-2011* afspraken gemaakt over de intensivering van de aanpak van jeugdcriminaliteit en risicojeugd. De inzet van zowel gemeente, politie als het OM wordt in de lokale driehoek bepaald. Dankzij de verbetering van de lokale informatie is de driehoek nu in staat de prioriteiten ten aanzien van de problematische jeugdgroepen beter te stellen. Gemeente en politie treden gezamenlijk op tegen de hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen. Zo zetten gemeenten straatcoaches in, terwijl de politie actief handhavend optreedt tegen deze jeugdgroepen. Ook het welzijnswerk heeft daarbij een belangrijke rol, door te zorgen voor een passend aanbod aan voorzieningen voor deze jongeren. Het OM en de politie treden gezamenlijk op tegen de criminele jeugdgroepen. Daarnaast is met de 40 zogenoemde Van Montfrans-gemeenten afgesproken dat zij zich in 2010 en 2011 extra inspannen om de overlast en verloedering terug te dringen. Een groot deel van deze gemeenten heeft aangegeven zich specifiek te gaan richten op de aanpak van jeugdgroepen. Uit de regionale bijeenkomsten voor gemeenten bleek dat gemeenten behoefte hebben aan ondersteuning ten aanzien van de organisatie van de regie en de aanpak zelf. Dit kwam ook zo naar voren op de winterconferentie Jeugdgroepen, die de politie samen met het ministerie van BZK in januari hield voor de politie en de gemeentelijke organisatie. Deze zomer zal BZK in samenwerking met Bureau Beke een handreiking uitbrengen voor

gemeenten waarin is aangegeven hoe gemeenten invulling kunnen geven aan hun regierol ten aanzien van de aanpak van jeugdgroepen. Een stramien plan van aanpak maakt hier onderdeel van uit. Na de zomer gaat de aandacht uit naar de feitelijke aanpak van de jeugdgroepen. Het CCV zal samen met Bureau Beke, in opdracht van het ministerie, de best werkende maatregelen in kaart brengen. Deze worden vervolgens ontsloten via een voor gemeenten bestemde website. Naast deze nieuwe trajecten kan, in het kader van de regierol van gemeenten, bij de aanpak van problematische jeugdgroepen ook worden gewezen op de wetsvoorstellen Regierol gemeenten en Maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast.

REGIONALE BIJENKOMSTEN

Het ministerie van BZK en het CCV hebben gezamenlijk regionale bijeenkomsten georganiseerd om, aan de hand van vier thema's, over gemeentelijke en regionale veiligheid te spreken. Een van de onderwerpen was de aanpak van jeugdgroepen. Met medewerking van Henk Ferwerda van Bureau Beke gingen BZK en het CCV in een verdiepingssessie nader in op de organisatie rondom de aanpak van jeugdgroepen. De uitkomsten van deze verdiepingssessie dienen als input voor de handreiking die voor gemeenten wordt gemaakt. <<

De publicatie met de uitgebreide analyse is te downloaden via www.minbzk.nl/jeugdgroepen. Hier is tevens meer informatie te vinden over de shortlistmethodiek.